

№ з/п	Питання	Відповідь
1	Відповідно до пункту 7 додатка 14 до Положення про здійснення установами фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28.07.2020 № 107 (зі змінами) (далі – Положення № 107), установа самостійно розробляє перелік індикаторів підозрілості фінансових операцій з урахуванням індикаторів, зазначених у додатку 19 до Положення № 107, типологічних досліджень спеціально уповноваженого органу (далі – СУО) та рекомендацій Національного банку України (далі – Національний банк) у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – ПВК/ФТ). Водночас установа, розробляючи індикатори підозрілості фінансових операцій, визначає кількісні межі для тих індикаторів, які містять кількісні характеристики (зокрема “істотне збільшення”, “великі обсяги”, “регулярно”). Разом з тим у Положенні № 107 немає норми, яка б установлювала, які саме індикатори підозрілості фінансових операцій, із зазначених у додатку 19 до Положення № 107, установа зобов’язана включити у власний перелік індикаторів підозрілості фінансових операцій (далі – Власний перелік індикаторів), а саме: лише ті індикатори підозрілості фінансових операцій, зазначені в додатку 19 до Положення № 107, які притаманні установі, клієнтам установи, продуктам / послугам установи (підхід 1); лише ті індикатори підозрілості фінансових операцій, зазначені в додатку 19 до Положення № 107, які установа	Відповідно до частини першої статті 3 Закону про ПВК/ФТ¹ ПВК/ФТ ґрунтуються на принципах, зокрема, надання пріоритету заходам із ПВК/ФТ над заходами з протидії їм; застосування ризик-орієнтованого підходу під час проведення фінансового моніторингу. Згідно з пунктами 2 і 3 частини другої статті 8 Закону про ПВК/ФТ суб’єкт первинного фінансового моніторингу (далі – СПФМ) зобов’язаний: забезпечувати відповідно до вимог, установлених відповідним суб’єктом державного фінансового моніторингу, належну організацію та проведення первинного фінансового моніторингу, що належним чином дасть змогу виявляти порогові та підозрілі фінансові операції (діяльність) незалежно від рівня ризику ділових відносин з клієнтом (проведення фінансових операцій без встановлення ділових відносин) та повідомляти про них СУО, а також запобігати використанню послуг та продуктів СПФМ для проведення клієнтами фінансових операцій з протиправною метою; забезпечувати функціонування належної системи управління ризиками, застосування у своїй діяльності ризик-орієнтовного підходу та вжиття належних заходів з метою мінімізації ризиків. У пункті 23 розділу III Положення № 107 визначено, що внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ принаймні мають містити, зокрема: порядок дій, який забезпечує здійснення всіх заходів з належної перевірки клієнта (далі – НПК) [зокрема заходів з ідентифікації та верифікації, встановлення кінцевого бенефіціарного власника (далі – КБВ), моніторингу ділових відносин та фінансових операцій, актуалізації даних про клієнта]; порядок виявлення критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (далі – ВК/ФТ) та індикаторів підозрілості фінансових операцій. <u>Порядок</u> – це чітка послідовність дій певного процесу із зазначенням способів, форм, строків (термінів) ужиття працівниками банку цих дій,

¹ Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” № 361-IX від 06.12.2019 (далі – Закон про ПВК/ФТ).

	вибере на свій власний розсуд (без урахування притаманності таких індикаторів установі, її продуктам (послугам) та клієнтам) (підхід 2); усі індикатори підозрілості фінансових операцій, які зазначені в додатку 19 до Положення № 107, без винятків та без урахування притаманності цих індикаторів установі, клієнтам установи, продуктам / послугам установи (підхід 3). Ураховуючи вищезазначене, просимо надати відповідь на таке питання: який саме підхід, із зазначених вище, зобов'язана використати установка під час включення індикаторів підозрілості фінансових операцій, наведених у додатку 19 до Положення № 107, у Власний перелік індикаторів для подальшого використання у своїй роботі?	визначена у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ (підпункт 32 пункту 5 розділу I Положення № 107). У пункті 6 додатка 14 до Положення № 107 визначено, що з метою виявлення підозрілих фінансових операцій (діяльності) установка забезпечує аналіз фінансових операцій клієнтів (їх сукупності) <u>щодо наявності / відсутності індикаторів підозрілості фінансових операцій</u>, включаючи використання автоматизованих програмних модулів (за наявності), що реалізують відбір фінансових операцій за допомогою відповідних правил / сценаріїв. З огляду на вищезазначене та відповідно до вимог пункту 7 додатка 14 до Положення № 107 <u>установка під час розроблення власного переліку індикаторів підозрілості фінансових операцій повинна враховувати індикатори, визначені в додатку 19 до Положення № 107, типологічні дослідження СУО та рекомендації Національного банку у сфері ПВК/ФТ та визначити порядок їх виявлення у внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ</u>
2	Відповідно до пункту 42 розділу IV Положення № 107 “критерії ризиків визначаються установою самостійно з урахуванням критеріїв ризиків, установлених Національним банком у додатку 18 до Положення № 107, типологічних досліджень СУО, результатів національної оцінки ризиків, а також рекомендацій Національного банку”. Водночас у Положенні № 107 немає норми, яка б встановлювала те, які саме критерії ризику, із зазначених у додатку 18 до Положення № 107, установка зобов'язана включити у власний перелік критеріїв ризику (далі – Власний перелік критеріїв ризику), а саме: лише критерії ризику, зазначені в додатку 18 до Положення № 107, які притаманні установі, клієнтам установи, продуктам / послугам установи, каналам постачання продуктів / послуг установою (підхід 1); лише критерії ризику, зазначені в додатку 18 до Положення № 107, які установка вибере на свій власний розсуд (без урахування притаманності таких критеріїв	Стаття 7 Закону про ПВК/ФТ зобов'язує СПФМ у своїй діяльності застосовувати ризик-орієнтований підхід, <u>враховуючи відповідні критерії ризику, зокрема, пов'язані з його клієнтами, географічним розташуванням держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, видом товарів та послуг, що клієнт отримує від СПФМ, способом надання (отримання) послуг. Ризик-орієнтований підхід має бути пропорційний характеру та масштабу діяльності СПФМ.</u> У пункті 23 розділу III Положення № 107 визначено, що внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ принаймні мають містити, зокрема: порядок дій, який забезпечує здійснення всіх заходів з НПК (зокрема заходів з ідентифікації та верифікації, встановлення КБВ, моніторингу ділових відносин та фінансових операцій, актуалізації даних про клієнта); порядок здійснення оцінки / переоцінки ризик-профілю установи та ризик-профілю клієнтів і життя заходів з метою мінімізації ризиків ВК/ФТ; порядок виявлення критеріїв ризику ВК/ФТ та індикаторів підозрілості фінансових операцій тощо. Отже, у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ мають міститися детальні порядки, які перелічені в пункті 23 розділу III Положення № 107, із застосуванням <u>ризик-орієнтованого підходу, який враховуватиме види товарів</u>

	ризиків установі, її продуктам (послугам) та клієнтам, каналам постачання продуктів / послуг установою) (підхід 2); усі критерії ризику, зазначені в додатку 18 до Положення № 107, без винятків та без урахування притаманності цих критеріїв ризику установі, клієнтам установи, продуктам / послугам установи, каналам постачання продуктів / послуг установою (підхід 3). Ураховуючи вищезазначене, просимо надати відповідь на таке питання: який саме підхід, із зазначених вище, зобов'язана використати установа під час включення критеріїв ризику, зазначених у додатку 18 до Положення № 107, у Власний перелік критеріїв ризику для подальшого використання у своїй роботі?	<u>та послуг, що клієнт отримує від установи, спосіб надання (отримання) послуг, типи клієнтів, їхні ризик-профілі тощо</u>
3	Чи може політика управління ризиками ПВК/ФТ бути інтегрована в загальну систему управління ризиками фінансової установи, чи вона має бути оформлена як окремий документ?	Законом про ПВК/ФТ та Положенням № 107 не встановлено вимог щодо політики управління ризиками ПВК/ФТ. Водночас відповідно до пункту 63 розділу IV Положення № 107 установа визначає перелік та обсяг необхідних до вжиття заходів для ефективного управління ризиками ВК/ФТ у межах попередньо визначеного прийняттого рівня ризиків установи. Так, у пункті 64 розділу IV Положення № 107 визначені заходи установи з управління ризиками ВК/ФТ, які мають включати, зокрема: - чіткий розподіл обов'язків та відповідальності між працівниками установи і постійний внутрішній контроль; - попередній аналіз нових продуктів / послуг установи з метою виявлення притаманних їм потенційних ризиків ВК/ФТ; - застосування лімітів, інших інструментів, які обмежують використання окремої послуги / продукту; - упровадження диверсифікованого підходу з отримання дозволу на встановлення (продовження) ділових відносин (проведення разової фінансової операції на значну суму без встановлення ділових відносин) з клієнтом, застосовуючи ризик-орієнтований підхід (за принципом: вищий ризик – вищий

		за посадою уповноважений працівник установи надає свій дозвіл, включаючи керівників установи); отримання додаткового дозволу уповноваженого працівника установи / керівника установи на проведення окремих фінансових операцій із високим рівнем ризику в межах встановлених ділових відносин; забезпечення моніторингу ділових відносин з клієнтом, що уможливають оперативне виявлення відповідних притаманних критеріїв ризику; здійснення заходів з НПК (включно з посиленими за потреби) та застосування принципу “знай свого клієнта”, включно з отриманням додаткової необхідної інформації для розуміння змісту діяльності клієнта та/або суті фінансової операції; підвищення ступеня і характеру моніторингу ділових відносин з клієнтами високого рівня ризику; регулярне та об’єктивне інформування керівництва установи про виявлені ризики ВК/ФТ та заходи з управління такими ризиками; забезпечення розуміння працівниками установи своїх обов’язків у сфері ПВК/ФТ, у тому числі шляхом проведення навчальних заходів
4	Чи може ризик-профіль ПВК/ФТ бути інтегрований у загальний ризик-профіль фінансової установи, чи його слід розробляти як окремий документ?	У пунктах 35–49 розділу IV Положення № 107 визначено вимоги щодо оцінки / переоцінки / підтримання в актуальному стані ризик-профілю установи. Законодавством з питань ПВК/ФТ не встановлено вимог щодо інтеграції ризик-профілю установи у сфері ПВК/ФТ до загального ризик-профілю установи
5	У підпункті 14 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ наведене визначення терміна “група”, а саме: “група – банківська група, небанківська фінансова група, а також два та більше суб’єкти господарювання, що пов’язані між собою відносинами контролю як материнська та дочірня компанії шляхом прямого та/або опосередкованого володіння материнською компанією часткою в дочірній компанії, що відповідає еквіваленту 50 чи більше відсотків статутного капіталу та/або голосів дочірньої компанії або незалежно від формального володіння можливості здійснювати вирішальний вплив на	<u>Щодо питання 1.</u> Відповідно до частини першої статті 8 Закону про ПВК/ФТ групи, учасниками яких є СПФМ, розробляють та впроваджують єдині правила фінансового моніторингу, що, зокрема, включають процедуру використання інформації в межах групи з метою фінансового моніторингу. Такі правила поширюються на всіх СПФМ, що входять до групи, їх філії та дочірні компанії, розташовані в інших країнах. Згідно з пунктом 21 розділу III Положення № 107 <u>установа, яка є учасником групи, має право використовувати у своїй діяльності процедури / програми / інші документи з питань ПВК/ФТ, розроблені та затверджені ГОЛОВНОЮ</u>

дочірню компанію на основі угоди чи будь-яким іншим чином”. Відповідно до абзацу третього частини першої статті 8 Закону про ПВК/ФТ “групи, учасниками яких є суб’єкти первинного фінансового моніторингу, розробляють та впроваджують єдині правила фінансового моніторингу, що, зокрема, включають процедуру використання інформації в межах групи з метою фінансового моніторингу”. Водночас “такі правила поширюються на всіх суб’єктів первинного фінансового моніторингу, що входять до групи, їх філії та дочірні компанії, розташовані в інших країнах”. Крім того, стаття 17 Закону про ПВК/ФТ містить норми, які стосуються обміну інформацією з питань фінансового моніторингу в межах групи. Згідно з пунктами 90–92 Положення № 107 група розробляє та впроваджує єдині правила з питань ПВК/ФТ з урахуванням вимог законодавства України, що регулюють питання ПВК/ФТ, також єдині правила з питань ПВК/ФТ повинні містити особливості здійснення установами заходів із ПВК/ФТ та поширюються на всіх учасників, що входять до такої групи. Також у пункті 93 Положення № 107 зазначені обов’язкові елементи (описи, порядки), які мають містити єдині правила з питань ПВК/ФТ, а в пункті 94 Положення № 107 визначені основні принципи розроблення та ефективної реалізації єдиних правил із питань ПВК/ФТ групи. Ураховуючи вищезазначене, просимо надати відповідь на такі питання: 1. Хто в небанківській фінансовій групі повинен бути відповідальним за розроблення та затвердження єдиних правил з питань ПВК/ФТ групи та який орган (яка особа)	<u>(материнською) організацією цієї групи (за умови, що установа може надати такий документ на запит Національного банку).</u> <u>Щодо питання 2.</u> У пункті 20 розділу III Положення № 107 визначено, що установа розробляє та затверджує внутрішні документи з метою виконання вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ, які повинні містити дієві ризик-орієнтовані процедури, порядки, достатні для належної організації та функціонування внутрішньої системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу, функціонування належної системи управління ризиками ВК/ФТ. Згідно з пунктами 90–92 розділу VI Положення № 107 <u>група розробляє та впроваджує єдині правила з питань ПВК/ФТ з урахуванням вимог законодавства України, що регулюють питання ПВК/ФТ.</u> Єдині правила з питань ПВК/ФТ повинні містити особливості здійснення установами заходів із ПВК/ФТ. <u>Єдині правила з питань ПВК/ФТ групи поширюються на всіх учасників, що входять до такої групи.</u> Отже, установа, яка є учасником групи, у разі затвердження групою єдиних правил з питань ПВК/ФТ має право розробити та затвердити свої внутрішні документи з питань ПВК/ФТ, що міститимуть особливості, притаманні установі, за умови, що такі внутрішні документи відповідатимуть законодавству у сфері ПВК/ФТ та не суперечитимуть єдиним правилам групи
---	--

	має право затвердити єдині правила з питань ПВК/ФТ групи? 2. Якщо в небанківській фінансовій групі будуть розроблені та затверджені єдині правила з питань ПВК/ФТ групи, які відповідатимуть вимогам, зазначеним у розділі VI Положення № 107, а також нормам Закону про ПВК/ФТ, крім того, кожен учасник небанківської фінансової групи розробить, затвердить та використовуватиме в роботі власні внутрішні документи з питань ПВК/ФТ (правила з ПВК/ФТ, програму НПК тощо), які відповідатимуть вимогам, зазначеним у розділі III Положення № 107, а також нормам, наведеним в єдиних правилах з питань ПВК/ФТ групи і деталізуватимуть зазначені норми, то чи не суперечитиме це вимогам Закону про ПВК/ФТ та Положення № 107?	
6	Відповідно до пункту 89 Положення № 107 вимоги, що встановлені в розділі IV Положення № 107 щодо належної системи управління ризиками ВК/ФТ, застосовуються до групи, у якій материнською компанією є фінансова установа, зареєстрована в Україні. Водночас у Положенні № 107 немає жодних норм або вимог, які б пояснювали або деталізували процес побудови та організації належної системи управління ризиками ВК/ФМ на рівні групи. Лише в розділі VI Положення № 107 зазначені вимоги до єдиних правил із питань ПВК/ФТ групи та в статтях 8 та 17 Закону про ПВК/ФТ викладені окремі норми, які стосуються здійснення заходів ПВК/ФТ на рівні групи. Отже, на підставі викладеного, просимо надати відповіді на такі питання: чи означають вимоги пункту 89 Положення № 107, що кожна установа, яка входить до складу небанківської фінансової групи, не зобов'язана проводити оцінку власного ризик-профілю, а оцінка ризик-профілю має	Згідно з пунктом 89 розділу VI Положення № 107 вимоги, установлені в розділі IV Положення № 107, застосовуються до групи, у якій материнською компанією є фінансова установа, зареєстрована в Україні. Вимоги щодо належної системи управління ризиками визначені в розділі IV Положення № 107. Так, згідно з пунктом 36 розділу IV Положення № 107 установа здійснює оцінку власного ризик-профілю з урахуванням специфіки своєї діяльності й таких факторів: 1) характеру та масштабу діяльності установи; 2) джерел фінансування бізнесу (власні або залучені кошти); 3) продуктів та послуг, що надаються установою; 4) видів клієнтів та їх ризик-профілю; 5) географічного розташування установи, географічного розташування держави реєстрації клієнтів або установ, через які установа здійснює передавання (отримання) активів; 6) каналів / способів надання (отримання) послуг; 7) контрагентів, за участю яких установа проводить дії з активами; 8) інших значущих факторів, пов'язаних із діяльністю установи.

	здійснюватися лише на рівні небанківської фінансової групи? Якщо це твердження є хибним, то яким чином має бути побудована система оцінки ризиків ВК/ФТ на рівні небанківської фінансової групи, щоб вона вважалася належною, у тому числі в частині здійснення оцінки ризик-профілю такої групи?	Таким чином, норми пункту 89 розділу VI Положення № 107 не позбавляють обов'язку установи, що входить до складу групи, здійснювати оцінку власного ризик-профілю. Крім того, належна система управління ризиками на рівні групи повинна охоплювати ризик-профілі установ, що входять до складу групи
7	Відповідно до пункту 7 Порядку моніторингу фінансових операцій, їх реєстрації та здійснення інформаційного обміну з СУО, який розміщений у додатку 14 до Положення № 107, установа самостійно розробляє перелік індикаторів підозрілості фінансових операцій з урахуванням індикаторів, зазначених у додатку 19 до Положення № 107, типологічних досліджень СУО та рекомендацій Національного банку у сфері ПВК/ФТ. Разом з тим частина індикаторів підозрілості фінансових операцій, зазначених у додатку 19 до Положення № 107 стосується проведення клієнтами операцій з готівкою, наприклад: з метою сплати заборгованості за кредитом / фінансовим кредитом / позикою клієнт надає кошти купюрами високої номінальної вартості у великому розмірі; з метою сплати заборгованості за кредитом / фінансовим кредитом / позикою клієнт надає банкноти в незвичній упаковці. Водночас слід зазначити, що значна частина виданих кредитів погашається шляхом унесення клієнтами готівкових коштів через програмно-технічні комплекси самообслуговування (далі – ПТКС), що не належать установі, яка видала кредит (далі – Кредитна установа), а належать банкам або іншим платіжним установам. Крім того, згідно з укладеними договорами між Кредитною установою та банком або іншою платіжною установою, якому / якій належить ПТКС і який / яка приймає кошти	Згідно з пунктом 6 додатка 14 до Положення № 107 установа з метою виявлення підозрілих фінансових операцій (діяльності) забезпечує аналіз фінансових операцій клієнтів (їх сукупності) щодо наявності / відсутності <u>індикаторів підозрілості фінансових операцій</u>, включаючи використання автоматизованих програмних модулів (за наявності), що реалізують відбір фінансових операцій за допомогою відповідних правил / сценаріїв. Установа <u>самостійно</u> розробляє перелік індикаторів підозрілості фінансових операцій з урахуванням індикаторів, зазначених у додатку 19 до Положення № 107, типологічних досліджень СУО та рекомендацій Національного банку у сфері ПВК/ФТ (пункт 7 додатка 14 до Положення № 107). Звертаємо увагу, що в підпункті 8 пункту 47 розділу III додатка 19 до Положення № 107 визначено, що індикатором підозрілості є готівкова фінансова операція, яка проводиться (структурується) таким чином, щоб обійти вимоги, що вимагаються під час здійснення відповідних порогових фінансових операцій. Згідно з пунктом 10 розділу II Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148 (зі змінами), <u>розрахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб у разі їх здійснення готівкою без відкриття рахунку шляхом унесення готівки до кас надавачів платіжних послуг для подальшого її переказу на рахунки інших суб'єктів господарювання або фізичних осіб для платників коштів є готівковими, а для отримувачів коштів безготівковими.</u> Зауважуємо, що забезпечити аналіз фінансової операції з погашення кредиту в частині наявності індикаторів підозрілості, що пов'язані з прийомом готівкових коштів, повинен надавач платіжних послуг, для якого ця фінансова операція є готівковою, оскільки він безпосередньо приймає готівку від клієнта

	для погашення кредитів, виданих відповідною Кредитною установою, зазначений банк або інша платіжна установа приймають кошти не від імені Кредитної установи, а від власного імені та перераховують їх у безготівковій формі на рахунок Кредитної установи, відкритий у банку. Ураховуючи вищезазначене, просимо надати відповідь на таке питання: якщо Кредитна установа видає кредити виключно в безготівковій формі шляхом зарахування на рахунки або платіжні картки клієнтів і погашення всіх кредитів клієнтами Кредитної установи здійснюється із залученням інших платіжних установ на підставі відповідних договорів і Кредитна установа отримує всі грошові кошти, які клієнти установи перераховують у рахунок погашення кредиту та інших платежів, пов'язаних із обслуговуванням кредиту від відповідної платіжної установи виключно у безготівковій формі, шляхом зарахування коштів на рахунок Кредитної установи, відкритий у банку, то стосовно вищезазначених фінансових операцій із видачі і погашення кредитів Кредитна установа не повинна виявити індикатори підозрілості фінансових операцій, пов'язаних із готівкою, оскільки Кредитна установа перераховує кошти на виплату кредитів і отримує кошти в рахунок погашення кредитів виключно в безготівковій формі?	Кредитної установи для подальшого її переказу на рахунок Кредитної установи, відкритий у банку
8	Відповідно до пункту 58 розділу IV Положення № 107 “установа, у разі відсутності критеріїв ризику і відсутності підозр, установлює низький ризик стосовно ділових відносин з клієнтами, які користуються послугами установи з низьким рівнем ризику ВК/ФТ (наприклад, фінансові операції стосуються переважно оплати комунальних послуг, іншої звичайної діяльності населення)”. Крім того, у Положенні № 107 немає норм, що містять заборони встановлювати низький рівень	Згідно з пунктом 58 розділу IV Положення № 107 установа, у разі відсутності критеріїв ризику і відсутності підозр, установлює низький ризик стосовно ділових відносин з клієнтами, які користуються послугами установи з низьким рівнем ризику ВК/ФТ (наприклад, фінансові операції стосуються переважно оплати комунальних послуг, іншої звичайної діяльності населення). Критерії ризиків визначаються установою самостійно з урахуванням критеріїв ризиків, установлених Національним банком у додатку 18 до Положення № 107, типологічних досліджень СУО, результатів національної

	ризиків ділових відносин з клієнтом, який користується послугами установи з рівнем ризику ВК/ФТ, відмінним від низького (наприклад з середнім рівнем ризику ВК/ФТ), за дотримання однієї з таких умов: у клієнта немає критеріїв ризику і в установи немає підозр щодо такого клієнта; наявності у клієнта критеріїв ризику, які є несуттєвими, та в установи немає підозр щодо такого клієнта. Водночас відповідно до пункту 43 розділу IV Положення № 107 “установа визначає пріоритетність / значущість розроблених критеріїв ризику, ураховуючи можливі наслідки / вплив таких ризиків, та встановлює їм відповідну питому вагу для здійснення подальшої оцінки рівня ризику”. Ураховуючи вищезазначене, просимо надати відповідь на таке питання: чи має право установа встановити низький рівень ризику ділових відносин з клієнтом, який користується послугами установи з рівнем ризику ВК/ФТ, відмінним від низького (наприклад з середнім рівнем ризику ВК/ФТ), за умови наявності в такого клієнта критеріїв ризику, які є несуттєвими, та в установи немає підозр щодо такого клієнта? Також загальна сума балів виявлених критеріїв ризику за таким клієнтом відповідатиме низькому рівню ризику ділових відносин з клієнтом (згідно зі шкалою, яка розроблена та використовується в установі)
9	Якщо оформлення відмови за статтею 15 Закону про ПВК/ФТ платнику є обов’язковим, які дані надавач платіжних послуг (далі – НПП) має внести до реєстру відмов з огляду на наявність у надавача платіжних послуг на момент відмови <u>тільки даних про номер електронного платіжного засобу платника?</u>

оцінки ризиків, а також рекомендацій Національного банку (пункт 42 розділу IV Положення № 107).

Отже, у разі наявності хоча б одного критерію ризику, не може бути встановлений низький ризик ділових відносин з клієнтом

У разі наявності підстав, передбачених частиною першою статті 15 Закону про ПВК/ФТ, установа **зобов’язана** відмовитися від встановлення (підтримання) ділових відносин / відмовити клієнту у відкритті рахунка (обслуговуванні), у тому числі шляхом розірвання ділових відносин, закриття рахунка / відмовитися від проведення фінансової операції. Також установа **має право** відмовитися від проведення підозрілої фінансової операції.

Про такі відмови установа, на виконання вимог абзацу восьмої частини першої статті 15 Закону про ПВК/ФТ, зобов'язана у визначений строк повідомити СУО.

З цією метою відповідна інформація залежно від типу відмови (фінансової операції; встановлення / підтримання ділових відносин) має вноситися до реєстру фінансових операцій або реєстру відмов відповідно (підпункти 24, 28 додатка 14 до Положення № 107). Відповідне повідомлення про відмову має подаватися установами до СУО згідно з рекомендаціями ДСФМУ та відповідними наказами Міністерства фінансів України (далі – Мінфін) [Порядку електронної взаємодії суб'єктів первинного фінансового моніторингу та Державної служби фінансового моніторингу України, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.11.2015 № 1085; наказу Міністерства фінансів України від 29.01.2016 № 24 “Про затвердження форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу, та інструкції щодо їх заповнення” (зі змінами)], що передбачають обов'язкове заповнення під час формування відповідного повідомлення ідентифікаційними даними про клієнта (платника) [такими як прізвище, власне ім'я та по батькові (далі – ПІБ), РНОКПП², дата народження тощо].

Питання можливості повідомлення СУО в разі відмови платнику в проведенні платіжної операції на підставі статті 15 Закону про ПВК/ФТ, якщо немає всіх необхідних даних такого платника, потребує узгодження з ДСФМУ та Мінфіном.

Водночас слід зазначити, що НПП платника як СПФМ, що надає фінансові платіжні послуги платнику (ініціатору), має забезпечити виконання вимог статті 14 Закону про ПВК/ФТ.

З метою виконання вимог частини третьої статті 14 Закону про ПВК/ФТ НПП платника повинен володіти інформацією про платника (ініціатора) та отримувача в обсязі, визначеному в цій частині, залежно від суми фінансової операції, у разі надходження від посередника та СПФМ отримувача запиту щодо надання відповідної інформації про платника (ініціатора) та отримувача.

У разі проведення платіжних операцій з використанням електронних платіжних засобів, у тому числі емітованих нерезидентами, інформацію на

² РНОКПП – реєстраційний номер облікової картки платника податків.

		запит щодо платника / отримувача надає банк-емітент відповідного електронного платіжного засобу платника / отримувача. Також звертаємо увагу на обов'язок СПФМ платника (ініціатора) здійснювати верифікацію платника (ініціатора) у частині даних, наведених у пункті 1 частини першої статті 14 Закону про ПВК/ФТ, на підставі офіційних документів або інформації, отриманої з офіційних та/або надійних джерел, <u>крім визначених у цій статті винятків</u>. Отже, з метою забезпечення виконання обов'язку, установленого в абзаці другому частини третьої статті 14 Закону про ПВК/ФТ, а також інших обов'язків СПФМ, визначених законодавством та внутрішніми документами з питань ПВК/ФТ, СПФМ платника (ініціатора), <u>має розробити (налагодити) процедури отримання відповідної інформації про платника (ініціатора)</u> (у разі проведення платіжної операції з використанням електронних платіжних засобів на суму, що є меншою за 30 тисяч гривень, та за відсутності ознак пов'язаності такої фінансової операції з іншими фінансовими операціями, що в сумі перевищують 30 тисяч гривень, що в сумі дорівнює або перевищує 30 тисяч гривень) та отримувача в банку-емітенту відповідного електронного платіжного засобу платника / отримувача. У разі проведення платіжної операції з використанням електронних платіжних засобів на суму, що дорівнює або перевищує 30 тисяч гривень, СПФМ платника (ініціатора) повинен володіти інформацією про платника (ініціатора) (в обсязі, визначеному в абзаці третьому частини третьої статті 14 Закону про ПВК/ФТ) за такою платіжною операцією на момент її виконання, ураховуючи, що платник (ініціатор) має бути верифікований СПФМ, що надає фінансові платіжні послуги платнику (ініціатору), до проведення платіжної операції відповідно до вимог частини другої статті 14 Закону про ПВК/ФТ
10	Чи може установа, виконуючи рекомендації, які були надані Національним банком у листі від 07.05.2025 № Р/25-0009/35268 (далі – Лист), самостійно визначати для себе частоту отримання від клієнта-СПФМ файлів статистичної звітності, керуючись ризик-орієнтовним підходом, чи має орієнтуватися виключно на періодичність їх подання?	Національний банк, зокрема, рекомендував СПФМ, <u>використовуючи ризик-орієнтований підхід</u> під час встановлення ділових відносин з клієнтом-СПФМ, з метою з'ясування мети та характеру майбутніх ділових відносин (зокрема виду послуг / продуктів, за якими клієнт звертається до СПФМ, орієнтовного обсягу фінансових операцій, які планує проводити клієнт у СПФМ), а також під час обслуговування клієнта-СПФМ й здійснення моніторингу отримувати від такого клієнта-СПФМ необхідну інформацію, у тому числі звітність, яку подає

11	Чи не вважатиметься формальним підходом для установи, яка здійснює виключно кредитування клієнта-СПФМ (наприклад, лізингова / страхова компанія), запитування в нього файлів статистичної звітності, оскільки установа не може здійснювати порівняльний аналіз інформації, наявної в установі щодо обсягів проведених операцій з кредитування, з інформацією, поданою таким клієнтом-СПФМ до Національного банку у формі файлів з показниками звітності, що стосується їх безпосередньої діяльності з надання послуг з лізингу / страхування? Чи може установа прийняти рішення не запитувати файли статистичної звітності за такими клієнтами-СПФМ?	такий клієнт-СПФМ до Національного банку, для здійснення аналізу діяльності клієнта, зокрема встановлення / не встановлення невідповідності між інформацією, що надається клієнтом-СПФМ різним адресатам, у тому числі щодо обсягів наданих послуг. Метою надання Національним банком зазначених вище рекомендацій є привернення / зосередження уваги СПФМ на непоодинокі, виявлені під час нагляду, випадки відмінності даних, зокрема щодо обсягів здійснених клієнтами-СПФМ операцій, поданих Національному банку такими клієнтами-СПФМ у зазначених у Листі звітних файлах, з даними, що Національний банк отримує, зокрема від інших піднаглядних СПФМ, що може свідчити про підвищений ризик використання таким клієнтом-СПФМ, зокрема банку / небанківської фінансової установи, з метою ВК/ФТ та потребує вжиття відповідних заходів з метою мінімізації ризиків ВК/ФТ. Ризик-орієнтований підхід має застосовуватися безперервно та забезпечувати виявлення, ідентифікацію, оцінку всіх наявних та потенційних ризиків ВК/ФТ, притаманних діяльності банку / небанківської фінансової установи (власного ризик-профілю) та його / її клієнтам, а також передбачати своєчасне розроблення заходів з управління ризиками ВК/ФТ, їх мінімізації. СПФМ, використовуючи ризик-орієнтований підхід, самостійно визначає обсяг необхідних дій під час здійснення НПК, зокрема розробляє відповідні процедури, необхідні для належного забезпечення організації внутрішньої системи ПВК/ФТ. Застосування ризик-орієнтованого підходу здійснюється в порядку, визначеному внутрішніми документами з питань фінансового моніторингу СПФМ, з урахуванням рекомендацій відповідних суб'єктів державного фінансового моніторингу, які згідно із Законом про ПВК/ФТ виконують функції державного регулювання і нагляду за такими СПФМ (частина друга статті 7 Закону про ПВК/ФТ). Установа визначає порядок у внутрішніх документах з питань фінансового моніторингу, зокрема, відповідно до пункту 23 розділу I Положення № 107 внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ принаймні мають містити: порядок дій, який забезпечує здійснення всіх заходів з НПК (зокрема заходів з ідентифікації та верифікації, встановлення КБВ, моніторингу ділових відносин та фінансових операцій, актуалізації даних про клієнта);
----	---	--

		порядок здійснення оцінки / переоцінки ризик-профілю установи та ризик-профілю клієнтів і вжиття заходів з метою мінімізації ризиків ВК/ФТ; порядок виявлення критеріїв ризику ВК/ФТ та індикаторів підозрілості фінансових операцій
12	Чи визначені терміни до підписання угоди дати підписання опитувальника? Чи повинна дата заповнення / підписання опитувальника клієнтом дорівнювати даті укладання договору про надання фінансової послуги?	Законодавством з ПВК/ФТ не передбачена форма отримання інформації від клієнта до встановлення з ним ділових відносин. Джерелом такої інформації може бути опитувальник, розроблений установою та визначений у її внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ. Дата заповнення / підписання такого опитувальника має бути до встановлення ділових відносин. Слід зазначити, що відповідно до абзацу другого частини четвертої статті 11 Закону про ПВК/ФТ у разі встановлення ділових відносин <i>(крім ділових відносин, встановлених на підставі договорів страхування, що не містять накопичувальної складової та загальна страхова премія за якими не перевищує 40 тисяч гривень або її сума еквівалентна зазначеній сумі, у тому числі в іноземній валюті; а також крім встановлення ділових відносин, що виникають на підставі договорів про участь у лотереї, за умови, що розмір ставки учасника не перевищує 5 тисяч гривень)</i> здійснюється НПК. Нормами пункту 34 статті 1 Закону про ПВК/ФТ установлені заходи з НПК, що включають: - ідентифікацію та верифікацію клієнта (його представника); - встановлення КБВ клієнта або його відсутності, у тому числі отримання структури власності з метою її розуміння, та даних, що дають змогу встановити КБВ, та вжиття заходів з верифікації його особи (за наявності); - встановлення (розуміння) мети та характеру майбутніх ділових відносин або проведення фінансової операції; - проведення на постійній основі моніторингу ділових відносин та фінансових операцій клієнта, що здійснюються у процесі таких відносин, щодо відповідності таких фінансових операцій наявній у СПФМ інформації про клієнта, його діяльність та ризик (у тому числі, в разі необхідності, про джерело коштів, пов'язаних з фінансовими операціями); - забезпечення актуальності отриманих та існуючих документів, даних та інформації про клієнта.

		Відповідно до частини п'ятої статті 11 Закону про ПВК/ФТ ідентифікація та верифікація клієнта здійснюються до встановлення ділових відносин, вчинення правочинів (крім випадків, передбачених Законом про ПВК/ФТ), проведення фінансової операції, відкриття рахунка. Також звертаємо увагу, що СПФМ зобов'язаний додатково під час належної перевірки клієнтів, які (КБВ яких) є політично значущими особами, членами їх сімей та особами, пов'язаними з політично значущими особами, здійснювати заходи, установлені частиною чотирнадцятою статті 11 Закону про ПВК/ФТ
13	Як проводити встановлення КБВ та структури власності клієнта в разі складної багаторівневої структури?	Структура власності – документально підтверджена система взаємовідносин фізичних та юридичних осіб, трастів, інших подібних правових утворень, <u>що дає змогу встановити всіх КБВ, у тому числі відносини контролю між ними, або відсутність КБВ</u> (пункт 58 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ). У статті 5¹ Закону про ПВК/ФТ визначено, що юридичні особи повинні мати інформацію про КБВ або його відсутність та структуру власності. Юридичні особи зобов'язані подавати інформацію про КБВ або про його відсутність та структуру власності для внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань у порядку, визначеному Законом України “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань”. Згідно з частиною восьмою статті 11 Закону про ПВК/ФТ та з метою встановлення КБВ СПФМ, зокрема витребує та отримує від клієнта – юридичної особи структуру власності такого клієнта; має право використовувати дані, що містяться в офіційних документах, офіційних та/або інших джерелах. Таким чином, клієнт повинен подати установі структуру власності з інформацією про КБВ (або її відсутність), а установа зобов'язана перевірити таку інформацію (відповідні вимоги визначені в додатку 4 до Положення № 107). Звертаємо увагу, що в додатку 18 до Положення № 107 визначено, що критерієм ризику ВК/ФТ, що зумовлений особливостями, пов'язаними з правовою формою заснування, структурою власності та поведінкою клієнта, зокрема, є юридична особа, структура власності або контролю якої чи членства в якій є незвично складними.

		Крім того, у частині першій статті 15 Закону про ПВК/ФТ зазначено, що СПФМ зобов'язаний відмовитися від встановлення (підтримання) ділових відносин / відмовити клієнту у відкритті рахунка (обслуговуванні), у тому числі шляхом розірвання ділових відносин, закриття рахунка / відмовитися від проведення фінансової операції, якщо здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта, а також <u>встановлення даних, що дають змогу встановити КБВ, є неможливим</u> або якщо у СПФМ виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені
14	Чи потрібно проводити поглиблений аналіз джерел походження коштів КБВ клієнта (юридичної особи), якщо цей КБВ належить до категорії РЕР ³ ? Чи достатньо декларації про доходи, чи потрібні додаткові підтвердження?	Щодо юридичних осіб, КБВ яких належить до РЕР, уживаються заходи, визначені в частині чотирнадцятій статті 11 Закону про ПВК/ФТ та додатку 8 до Положення № 107. Установлення джерел статків (багатства) та джерел походження коштів КБВ клієнта – юридичної особи, якщо цей КБВ належить до категорії РЕР, не передбачено законодавством з ПВК/ФТ. Водночас установа має розуміти суть господарської діяльності клієнта – юридичної особи та враховувати ризики, властиві КБВ який належить до РЕР, зокрема: рівень впливу, який особа може мати; обсяг повноважень, якими вона наділена тощо. Порядок ужиття відповідних заходів визначається у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ
15	Чи зобов'язаний надавач платіжних послуг урахувати платників / отримувачів, які відмовилися проходити НПК, але провели певну кількість платіжних операцій, у яких убачаються ознаки підтримання ділових відносин, у звіті 2ЈХ як клієнта – фізичну особу?	Відповідно до правил та особливостей формування показників, що подаються у звітному файлі 2ЈХ, у показниках А2Ј038, А2Ј040, А2Ј042, А2Ј043 зазначається інформація про загальну кількість клієнтів небанківської установи-СПФМ (зокрема, фізичних осіб-резидентів, фізичних осіб-нерезидентів), щодо яких небанківською установою-СПФМ <u>ужиті заходи з НПК</u> відповідно до законодавства у сфері ПВК/ФТ, а саме: клієнтів, з якими <u>встановлені ділові відносини</u> (інформація надається за діючими станом на звітну дату договорами). Клієнт, з яким укладено кілька договорів про надання фінансових послуг, ураховується один раз; та клієнтів, якими протягом звітного періоду проведені фінансові операції <u>без встановлення ділових відносин</u> з ними, за умови, що такі клієнти станом на

³ РЕР – фізична особа, яка є політично значущою особою, членом її сім'ї або особою, пов'язаною з політично значущою особою, або інша особа, кінцевий бенефіціарний власник якої є політично значущою особою, членом її сім'ї або особою, пов'язаною з політично значущою особою.

		звітну дату не мають встановлених ділових відносин з небанківською установою-СПФМ (інформація надається <u>наростаючим підсумком з початку поточного року до останнього дня звітного кварталу</u>). Клієнт, який здійснював кілька видів фінансових операцій <u>ураховується один раз</u>
16	Які дії має здійснювати установа, якщо нею виявлені невідповідності / розбіжності між даними в різних файлах статистичної звітності (наприклад, виявлені розбіжності між даними в 2JX з даними в LRR01), наданих клієнтом-СПФМ, за умови, що наявна в установі інформація, зокрема щодо обсягів проведених операцій, відповідає інформації, яка подана клієнтом-СПФМ до Національного банку у формі файлів з показниками звітності?	Відповідь на це питання надана у відповіді на питання 10–11 цієї таблиці
17	Які найпоширеніші помилки в статистичній звітності з ПВК/ФТ виявляє Національний банк під час перевірок?	Порушення: порядку формування показників статистичної звітності: <u>не зазначення установою у звітності інформації про встановлені установою ділові відносини з клієнтами</u> – юридичними особами-нерезидентами (щодо кількості клієнтів відповідного типу зазначено “0”); <u>не зазначення установою інформації щодо обсягу (суми) та кількості операцій, учасниками яких є особи, які мають реєстрацію, місце проживання чи місцезнаходження в державі (юрисдикції), що не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері фінансового моніторингу, та в інших ризикованих країнах;</u> <u>подання до Національного банку статистичної звітності з кількістю клієнтів, яка не відповідає кількості клієнтів, що містяться в переліку клієнтів установи.</u> установленого порядку заміни файлів, виправлення помилок у даних статистичної звітності, а саме – подання змін до інформації (статистичної звітності) до Національного банку з порушенням строку, установленого Правилами № 140⁴.

⁴ Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України в умовах особливого періоду, затверджені постановою Правління Національного банку України від 18.12.2018 № 140 (зі змінами) (далі – Правила № 140).

		<u>З порушенням строку для внесення до нього змін, встановленого згідно з пунктом 16 розділу II Правил № 140 (як це передбачено в колонці 6 додатка 5 до Правил № 120⁵ згідно з вимогами пункту 42 розділу VI Правил № 120)</u>
18	Просимо надати пояснення щодо практичного застосування в роботі установи роз'яснень, наданих у листі Національного банку від 07.05.2025 № Р/25-0009/35268, відповідно до яких СПФМ у разі встановлення ділових відносин з клієнтом, який є СПФМ (який звернувся за наданням послуг або користується послугами СПФМ) (далі – клієнт), для з'ясування мети та характеру майбутніх ділових відносин з таким клієнтом (зокрема виду послуг / продуктів, за якими клієнт звертається до СПФМ, орієнтовного обсягу фінансових операцій, які планує проводити клієнт у СПФМ), а також під час обслуговування клієнта, під час здійснення моніторингу має право отримувати від такого клієнта необхідну інформацію, у тому числі звітність, яку подає такий клієнт до Національного банку, для здійснення аналізу діяльності клієнта, зокрема щодо обсягів наданих послуг, а саме: як здійснювати порівняльний аналіз наявної в СПФМ інформації про клієнта (зокрема щодо фактичних або планових обсягів проведених клієнтом операцій) та інформації у звітності, яку він подає до Національного банку, якщо клієнт також обслуговується в інших СПФМ, а показники звітності містять інформацію про діяльність клієнта, яку він здійснює з використанням послуг кількох СПФМ?	Відповідь на це питання надана у відповіді на питання 10–11 цієї таблиці
19	Стосовно роз'яснень та рекомендацій щодо питань фінансового моніторингу, наданих у листі Національного банку від 18.07.2025 № 25-0000/55573, стосовно потреб у дотриманні установами вимог Положення № 107 у частині	Насамперед зазначаємо, що Національний банк не наділений повноваженнями, визначеними Конституцією України, Законом України “Про Національний банк України” (далі – Закон про Національний банк) та іншими законами України, щодо надання попереднього підтвердження правомірності

⁵ Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, затверджені постановою Правління Національного банку України від 13.11.2018 № 120 (зі змінами) (далі – Правила № 120).

порядку здійснення НПК з використанням методів видаленої ідентифікації та верифікації. Крім того, у цьому листі зазначено, що в разі неможливості забезпечити безумовне дотримання установлених вимог (зокрема через технічні причини) установа не має право використовувати віддалені методи верифікації своїх клієнтів. <u>У зв'язку з цим просимо надати пояснення щодо практичного застосування в роботі установи вимог додатка 2 до Положення № 107 стосовно порядку ідентифікації, верифікації клієнта (представника клієнта).</u> Так, відповідно до пункту 24 Положення № 107 установа за наявності договору доступу до СЕІ⁶ може здійснити верифікацію фізичної особи-підприємця або представника клієнта – суб'єкта господарювання та перевірити наявність у представника суб'єкта господарювання відповідних повноважень у такому орієнтовному порядку: 1) отримання документів для встановлення ділових відносин засобами інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем, які підписані / засвідчені КЕП⁷ клієнта, який є фізичною особою-підприємцем, або КЕП фізичної особи як представника відповідного суб'єкта господарювання; 2) здійснення перевірки наявності необхідного обсягу повноважень у такої фізичної особи як представника відповідного суб'єкта господарювання за допомогою підсистеми верифікації СЕІ; 3) установлення факту відповідності ідентифікаційних даних, що містяться в підсистемі верифікації СЕІ, ідентифікаційним даним, що містяться в КЕП такої особи;	дій (рішень) небанківської фінансової установи-СПФМ до здійснення аналізу таких дій (рішень) під час здійснення нагляду за нею у встановленому порядку. Звертаємо увагу, що небанківські фінансові установи-СПФМ можуть здійснювати ідентифікацію та верифікацію клієнтів <u>виключно тими способами, які наведені в додатку 2 до Положення № 107.</u> Один із способів верифікації фізичної особи-підприємця або представника клієнта – суб'єкта господарювання визначений у пункті 24 додатка 2 до Положення № 107. Водночас згідно з вимогами статті 11 Закону про ПВК/ФТ щодо юридичних осіб / ФОП додатково необхідно здійснити верифікацію в частині ідентифікаційних даних, що стосуються їх державної реєстрації, <u>на підставі даних, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.</u> Відповідні роз'яснення Національного банку розміщені на сторінці Офіційного інтернет-представництва та доступні за посиланням: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Q&A_finmon_banks.pdf (пункт 47 таблиці). Порядок верифікації суб'єкта господарювання в частині ідентифікаційних даних, що стосуються його державної реєстрації, міститься в пункті 22 додатка 2 до Положення № 107. Позиція Національного банку <u>стосовно проведення повторної ідентифікації, верифікації клієнта / представника клієнта наведена в листі Національного банку від 26.09.2023 № 25-0005/71150, що надсилався на адресу небанківських фінансових установ-СПФМ.</u> Так, згідно з частиною п'ятнадцятою статті 11 Закону про ПВК/ФТ повторна ідентифікація та верифікація клієнта (його представника) не є обов'язковими, якщо ця особа раніше була ідентифікована та верифікована згідно з вимогами Закону про ПВК/ФТ, за умови відсутності у СПФМ підозр та/або підстав вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта (представника клієнта) є нечинними (недійсними) та/або неактуальними. Отже, у разі наступного встановлення ділових відносин, зокрема укладення нового договору з клієнтом, який уже був раніше клієнтом установи, не
--	---

⁶ СЕІ – інтегрована система електронної ідентифікації.

⁷ КЕП – кваліфікований електронний підпис.

	4) документування належним чином фактів здійснення вищезазначених перевірок. Відповідно до пункту 29 додатка 2 Положення № 107 повторна ідентифікація та верифікація клієнта (його представника) не є обов'язковими, якщо ця особа раніше була ідентифікована та верифікована належним чином, за умови відсутності в установи підозр та/або підстав вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта (представника клієнта) є нечинними (недійсними) та/або неактуальними.	потрібно здійснювати повторно його ідентифікацію і верифікацію, <u>якщо цей клієнт раніше був ідентифікований та верифікований згідно з вимогами Закону про ПВК/ФТ та за умови відсутності в установи підозр та/або підстав вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта (представника клієнта) є нечинними (недійсними) та/або неактуальними на момент встановлення таких відносин.</u> Разом з тим, якщо ідентифікація та верифікація клієнта була здійснена не відповідно до вимог Закону про ПВК/ФТ, установа під час укладення нового договору із клієнтом, який вже був раніше клієнтом установи, зобов'язана здійснити його ідентифікацію та верифікацію в порядку, визначеному в додатку 2 до Положення № 107. Порядок дій, який забезпечує здійснення всіх заходів з НПК (зокрема заходів з ідентифікації та верифікації), має бути визначений у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ (підпункт 2 пункту 23 розділу III Положення № 107). Установа документує проведення НПК (зокрема заходів з ідентифікації та верифікації) та прийняті установою рішення в спосіб, що дасть змогу продемонструвати їх належне здійснення та обґрунтованість, та зберігає відповідні документи та/або інформацію у справі клієнта протягом строків, визначених Законом про ПВК/ФТ (пункт 23 додатка 1 до Положення № 107)
20	Чи є порушенням вимог додатка 2 Положення № 107 віддалене встановлення ділових відносин з новим клієнтом – юридичною особою / новим клієнтом фізичною особою-підприємцем, яке здійснюється в такий спосіб: 1) фізична особа-представник юридичної особи, яка є її керівником (директором) / фізична особа, яка є фізичною особою-підприємцем, проходить онбординг як фізична особа з отриманням установою електронної копії ідентифікаційного документа через шеринг шляхом інтеграції з Дія в порядку, визначеному в підпункті 2 пункту 30 додатка 2 до Положення № 107. За результатами успішного онбордингу відповідній особі відкривається рахунок клієнта – фізичної особи, якщо в	Насамперед зазначаємо, що Національний банк не наділений повноваженнями, визначеними Конституцією України, Законом про Національний банк та іншими законами України, щодо надання попереднього підтвердження правомірності дій (рішень) небанківської фінансової установи-СПФМ до здійснення аналізу таких дій (рішень) під час здійснення нагляду за нею у встановленому порядку. Звертаємо увагу, що небанківські фінансові установи-СПФМ можуть здійснювати ідентифікацію та верифікацію клієнтів <u>виключно тими способами, які наведені в додатку 2 до Положення № 107.</u> Один зі способів віддаленої верифікації клієнта-фізичної особи – це шеринг з порталом “Дія” шляхом отримання е-паспорта / е-паспорта для виїзду за кордон, завіреного кваліфікованою електронною печаткою Дія з відповідною кваліфікованою електронною позначкою часу, та здійснення фотофіксації особи з використанням методу розпізнавання реальності особи або отримання

установи немає підозр та/або підстави вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта – фізичну особу є нечинними (недійсними) та/або неактуальними; 2) керівник (директор) юридичної особи / фізична особа-підприємець подає до установи документи / відомості в електронному вигляді, що необхідні для встановлення ділових відносин з юридичною особою / фізичною особою-підприємцем, засобами інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем, які підписані / засвідчені КЕП клієнта, який є фізичною особою-підприємцем, або КЕП фізичної особи як представника відповідного суб'єкта господарювання (наприклад, з використанням сервісу електронного документообігу “Вчасно”). Установа забезпечує перевірку відповідності наданої інформації відомостям з офіційних та надійних джерел, зокрема відомостям з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, включаючи перевірку наявності необхідного обсягу повноважень у такої фізичної особи як представника відповідного суб'єкта господарювання тощо; 3) ідентифікаційні дані та інші відомості про місце роботи та посаду, що зазначені в опитувальнику клієнта фізичної особи, включаючи займану посаду та найменування роботодавця, повністю відповідають ідентифікаційним даним керівника (директора) та іншим відомостям, наведеним в опитувальнику клієнта юридичної особи / в опитувальнику клієнта – фізичної особи, зазначена інформація про факт реєстрації фізичної особи як фізичної особи-підприємця; 4) ідентифікаційний документ, що був використаний під час онбордингу керівника (директора) / фізичної особи-підприємця як фізичної особи (включаючи його тип та реквізити), відповідає інформації про ідентифікаційний	копії ідентифікаційного документа чи опитувальника, на який накладений КЕП клієнта. Водночас згідно з вимогами статті 11 Закону про ПВК/ФТ щодо юридичних осіб / ФОП додатково потрібно здійснити верифікацію в частині ідентифікаційних даних, що стосуються їх державної реєстрації, у порядку, визначеному в пункті 22 додатка 2 до Положення № 107. Позиція Національного банку стосовно проведення повторної ідентифікації, верифікації клієнта / представника клієнта, наведена в листі від 26.09.2023 № 25-0005/71150, що Національний банк надсилав на адресу небанківських фінансових установ-СПФМ. Порядок дій, який забезпечує здійснення всіх заходів з НПК (зокрема заходів з ідентифікації та верифікації), має бути визначений у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ (підпункт 2 пункту 23 розділу III Положення № 107). Установа документує проведення НПК (зокрема заходів з ідентифікації та верифікації) та прийняті установою рішення в спосіб, що дасть змогу продемонструвати їх належне здійснення та обґрунтованість, та зберігає відповідні документи та/або інформацію у справі клієнта протягом строків, визначених Законом про ПВК/ФТ (пункт 23 додатка 1 до Положення № 107)
---	---

	документ керівника (директора) юридичної особи, що зазначена в опитувальнику клієнта юридичної особи / ідентифікаційний документ фізичної особи-підприємця, що зазначений в опитувальнику фізичної особи-підприємця. Чи зобов'язана установа здійснити повторну ідентифікацію та верифікацію фізичної особи, яка є представником юридичної особи / фізичною особою-підприємцем, якщо: така фізична особа ідентифікована та верифікована установою; щодо фізичної особи немає підозри та/або підстави вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта – фізичну особу є нечинними (недійсними) та/або неактуальними; такою фізичною особою будуть надані необхідні документи для встановлення ділових відносин із суб'єктом господарювання як представником юридичної особи / як фізичною особою-підприємцем у порядку, зазначеному в підпункті 4.1 пункту 4 цього листа; з боку установи будуть виконані всі необхідні перевірки документів / інформації, що надані для встановлення ділових відносин із суб'єктом господарювання, із використанням надійних та/або офіційних джерел інформації, які доступні до використання установами під час виконання ними вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ, включаючи перевірку щодо факту належності відповідної особі ідентифікаційних даних, що містяться в її КЕП?	
21	З огляду на лист Національного банку від 18.07.2025 № 25-0000/55573, у якому надавачам платіжних послуг рекомендовано враховувати індикатори, характерні для діяльності кредитних установ (зокрема індикатори, пов'язані з видачею та погашенням кредитів), який	Відповідно до пункту 7 додатка 14 до Положення № 107 установа самостійно розробляє перелік індикаторів підозрілості фінансових операцій з урахуванням індикаторів, зазначених у додатку 19 до Положення № 107, типологічних досліджень СУО та рекомендацій Національного банку у сфері ПВК/ФТ.

	порядок дій надавача платіжних послуг, що не здійснює кредитної діяльності та виконує функції виключно з надання платіжних послуг окремим платникам та отримувачам, стосовно врахування специфіки кредитних операцій під час здійснення фінансового моніторингу та отримання відповідної інформації, зокрема, коли кредитні установи укладають договори на надання платіжних послуг одночасно з кількома платіжними установами, внаслідок чого обсяг інформації, наявної в конкретного надавача платіжних послуг щодо клієнтів та їх фінансових операцій, є обмеженим?	Установи-НПП, які забезпечують здійснення платіжних операцій за дорученням клієнтів на користь кредитних установ мають самостійно визначити у своїх внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ, зокрема: - порядок виявлення та випадки, у яких платник / отримувач, який регулярно ініціює / отримує перекази коштів, вважатиметься установою таким, який підтримує з нею ділові відносини та щодо якого потрібно здійснити заходи з НПК; - порядок дій, який забезпечує здійснення всіх заходів з НПК; - порядок здійснення постійного аналізу фінансових операцій з метою виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу; - ужиття заходів щодо визначення в укладених договорах (про надання платіжних послуг з переказу коштів) порядку оперативного обміну між НПП та кредитними установами інформацією стосовно клієнтів кредитних установ – отримувачів кредитів для використання такої інформації під час аналізу фінансових операцій з метою виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу. Відповідь щодо індикаторів підозрілості фінансових операцій уже надана в попередніх питаннях
22	У разі віднесення певного сектору економічної діяльності до високого рівня ризику за результатами національної оцінки ризиків, чи має НПП автоматично присвоювати високий ризик усім клієнтам, які здійснюють діяльність у цьому секторі, або рівень ризику має визначатися індивідуально з урахуванням комплексу факторів (ділова репутація клієнта, наявність відповідних ліцензій, характер та обсяги фінансових операцій тощо) відповідно до принципів ризик-орієнтованого підходу, вимог внутрішніх документів НПП та законодавства у сфері ПВК/ФТ?	Норми Закону про ПВК/ФТ та Положення № 107 не містять обов'язку встановлювати високий рівень ризику ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) стосовно підприємств сектору економіки, ризик використання якого з метою ВК/ФТ згідно з національною оцінкою ризиків є високим. Установа встановлює рівень ризику за результатами здійснення оцінки ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) з клієнтом, ураховуючи наявність притаманних клієнту, його діяльності (у тому числі тієї, що очікується на етапі встановлення ділових відносин з клієнтом) критеріїв ризику (згідно з пунктом 51 розділу IV Положення № 107). Критерії ризиків визначаються установою самостійно з урахуванням критеріїв ризиків, установлених Національним банком у додатку 18 до Положення № 107, типологічних досліджень СУО, результатів національної оцінки ризиків, а також рекомендацій Національного банку (пункт 42 розділу IV Положення № 107).

		Установа може самостійно встановити критерій ризику за певним видом діяльності, зважаючи на ризикові види діяльності, визначені національною оцінкою ризиків. Установа визначає пріоритетність / значущість розроблених критеріїв ризику, ураховуючи можливі наслідки / вплив таких ризиків, та встановлює їм відповідну питому вагу для здійснення подальшої оцінки рівня ризику (пункт 43 розділу IV Положення № 107). Крім того, установа встановлює високий рівень ризику ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) стосовно клієнтів у випадках, передбачених у частині п'ятій статті 7 Закону про ПВК/ФТ, пункті 56 розділу IV Положення № 107
23	СПФМ самостійно, зокрема у внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ, визначає, яким чином здійснюються внутрішні перевірки – внутрішнім аудитом або незалежними аудиторами із застосуванням ризик-орієнтованого підходу. З якою періодичністю, на думку Національного банку, потрібно здійснювати внутрішню перевірку аудитором, ураховуючи що до установи було застосовано заходи впливу?	Згідно з пунктом 22 частини другої статті 8 Закону про ПВК/ФТ СПФМ зобов'язаний проводити в порядку, установленому суб'єктом державного фінансового моніторингу, що відповідно до Закону про ПВК/ФТ виконує функції державного регулювання та нагляду за відповідним СПФМ, внутрішні перевірки своєї діяльності на предмет дотримання вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ або незалежний аудит своєї діяльності (крім банківської діяльності) у цій сфері. Водночас установа з метою належної організації внутрішньої системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу вживає, зокрема, таких заходів: запроваджує та постійно вдосконалює систему внутрішнього аудиту (контролю) з питань ПВК/ФТ та/або залучає незалежних аудиторів, забезпечує своєчасне виявлення внутрішнім аудитом (контролем) та/або незалежним аудитом проблемних питань та ознак неналежної системи управління ризиками ВК/ФТ (підпункт 9 пункту 7 розділу II Положення № 107). Так, керуючись пунктом 15 розділу II Положення № 107, установа на підставі ризик-орієнтованого підходу організовує та проводить відповідно до статті 8 Закону про ПВК/ФТ внутрішні перевірки або незалежний аудит щодо дотримання установою вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ. Зокрема установа має забезпечити: 1) включення до внутрішніх перевірок або незалежного аудиту питань щодо достатності вжитих установою заходів для забезпечення функціонування належної системи управління ризиками ВК/ФТ, достатності та ефективності

		запровадженій СА⁸ (за наявності) для виконання установою обов’язків СПФМ, відповідності відповідального працівника установи вимогам, установленим Законом про ПВК/ФТ та Положенням № 107; 2) наявність звітів за результатами внутрішніх перевірок або незалежного аудиту (за потреби до звітів можуть додаватися висновки та пропозиції щодо усунення недоліків, виявлених за результатами внутрішньої перевірки або незалежного аудиту); 3) здійснення контролю за усуненням порушень, виявлених під час внутрішніх перевірок або незалежного аудиту. Таким чином, періодичність проведення установою внутрішніх перевірок або незалежного аудиту має відображатися у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ та забезпечувати своєчасне виявлення проблемних питань та ознак неналежної системи управління ризиками ВК/ФТ
24	Щодо строків запровадження можливості використання застосунку “Дія” як повноцінного методу дистанційної ідентифікації та верифікації клієнтів фінансових компаній. На сьогодні застосунок “Дія” є офіційним державним цифровим інструментом, який використовується громадянами України для підтвердження особи та має юридичну силу, прирівняну до пред’явлення паперових документів. Використання застосунку “Дія” у процесах ідентифікації клієнтів фінансових установ значно спростить, зокрема, доступ громадян до кредитних продуктів; зменшить операційні витрати фінансових компаній, оскільки процес перевірки документів стане автоматизованим та більш безпечним; підвищить рівень довіри населення до небанківського фінансового сектору, адже застосунок “Дія” забезпечує захищеність даних і підтвердження їх достовірності державними реєстрами; сприятиме цифровізації фінансових послуг та розвитку cashless-процесам, що відповідає державним пріоритетам.	Установа має право використовувати будь-який спосіб верифікації із зазначених у Положенні № 107, зокрема в межах своїх технічних можливостей, а також з урахуванням інших факторів. Один із таких способів верифікації фізичної особи, наведений у підпункті 2 пункту 30 додатка 2 до Положення № 107, передбачає використання установами функціональності ДП “ДІЯ”. Таким чином, Національний банк у нормативно-правових актах передбачив можливість використання СПФМ функціональності ДП “ДІЯ” під час здійснення ідентифікації та верифікації клієнтів. <u>Питання встановлення договірних відносин з установами щодо використання функціональності ДП “ДІЯ” перебуває виключно в компетенції Міністерства цифрової трансформації України</u>

⁸ СА (система автоматизації установи) – система автоматизації процесів фінансового моніторингу, яка може складатися з одного або кількох окремих автоматизованих програмних модулів, які забезпечують функціонування належної системи управління ризиками ВК/ФТ установи.

	У зв'язку з цим просимо повідомити, чи планує Національний банк запровадження офіційної можливості використання застосунку “Дія” як інструменту повноцінної дистанційної ідентифікації та верифікації клієнтів фінансових компаній? Які передбачаються строки та етапи реалізації цього процесу? Чи розглядає Національний банк можливість встановлення єдиних стандартів для використання застосунку “Дія” у сфері кредитування населення?	
25	Встановлення особи отримувача кредитних коштів та особи платника за кредитним договором з метою вжиття подальших заходів. Відповідно до частини п'ятої статті 31 Закону України “Про платіжні послуги” (далі – Закон про платіжні послуги) після виконання платіжної операції НПП отримувача зобов'язаний надати отримувачу в спосіб, визначений договором, інформацію, зокрема відомості, які дають змогу отримувачу ідентифікувати виконану платіжну операцію, інформацію про платника та інші відомості, що супроводжують платіжну інструкцію. Згідно з вимогами статті 55 Закону про платіжні послуги ім'я власника рахунку та номер рахунку / ЕПЗ виключно, без решти необхідних реквізитів для виконання платіжної операції, не є вразливими платіжними даними, а отже, мають відображатися в повному обсязі. Разом з тим НПП (зокрема небанківські фінансові установи), з якими кредитна установа співпрацює або планує співпрацювати, не мають технічної можливості автоматизовано (по API) передавати їй відомості щодо ім'я власника рахунку та номер рахунку / платіжної картки (у відкритому незашифрованому вигляді) без участі (окремого запиту) для уточнення відповідної інформації до банку-емітенту ЕПЗ, а також без відповідної сертифікації PCI DSS для	У листі від 25.03.2025 № 57-0008/22816 Національний банк надав рекомендації Асоціації банків України щодо аналізу належності електронного платіжного засобу (далі – ЕПЗ), який використовується для ініціювання платіжної операції з метою погашення кредиту. Так, відповідно до вимог частини другої статті 8 Закону про ПВК/ФТ кредитна установа як СПФМ зобов'язана забезпечувати, зокрема, функціонування належної системи управління ризиками, застосування у своїй діяльності ризик-орієнтованого підходу та вжиття належних заходів з метою мінімізації ризиків; здійснювати належну перевірку нових клієнтів, а також існуючих клієнтів; забезпечувати моніторинг фінансових операцій клієнта (у тому числі таких, що здійснюються в інтересах клієнта) на предмет відповідності таких фінансових операцій наявній у СПФМ інформації про клієнта, його діяльність та ризик, включаючи в разі необхідності інформацію про джерело коштів, пов'язаних з фінансовою(ими) операцією(ями). Виконання Закону про ПВК/ФТ не є порушенням Закону України “Про захист персональних даних” у частині обробки персональних даних. Обробка персональних даних відповідно до вимог цього Закону здійснюється без отримання згоди суб'єкта персональних даних (частина друга статті 2 Закону про ПВК/ФТ). У частині сьомій статті 11 Закону про ПВК/ФТ визначено, що СПФМ має право витребувати, а клієнт, представник клієнта зобов'язані подати інформацію (офіційні документи), необхідну (необхідні) для здійснення НПК, а також для виконання таким СПФМ інших вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ.

кредитної установи. Для того, щоб НПП (небанківська фінансова установа) автоматизовано (по API) мала змогу одночасно передавати кредитній установі відомості про ім'я власника рахунку та номер рахунку / платіжної картки [такому НПП (небанківській фінансовій установі) за кожною такою фінансовою операцією (транзакцією)], необхідно звертатися до банку-емітента ЕПЗ, а кредитній установі мати відповідну сертифікацію PCI DSS. Також на відповідні окремі запити НПП (небанківської фінансової установи) щодо уточнення відомостей про власне ім'я власника рахунку та номер рахунку / платіжної картки банки-емітенти ЕПЗ не завжди своєчасно надають відповіді, що містять запитувані відомості, або не надають відповіді, хоча такий їхній обов'язок передбачений у частині 3 статті 14 Закону України про ПВК/ФТ. Крім того, під час здійснення оплати особою з використанням електронних гаманців (наприклад, ApplePay / GooglePay) ідентифікувати таку особу (платника) неможливо (через політику конфіденційності компаній-власників таких електронних гаманців; тимчасову дію токена під час оплати; немає жодної конкретної інформації / даних / відомостей, за допомогою якої / яких можна було б установити платника). Ураховуючи вищезазначене, просимо Національний банк надати роз'яснення щодо таких питань: яким чином кредитні установи (зокрема, не маючи сертифікації PCI DSS) можуть автоматизовано (по API) отримувати від НПП (зокрема небанківських фінансових установ) відомості про повні номери ЕПЗ та ПІБ їх власників у всіх (без винятків) випадках? Якщо кредитна установа, отримавши відповідну до її діяльності рівня сертифікацію PCI DSS, усе одно не отримуватиме, зокрема, відомості про ім'я власника	Вважаємо, що кредитна установа під час здійснення НПК з урахуванням ризик-орієнтованого підходу має право запросити в клієнта інформацію щодо сплати заборгованості за кредитом, включаючи дані про номер і власника електронного платіжного засобу, за допомогою якого ініційовано платіжну операцію з погашення заборгованості за кредитом. Також питання обміну інформацією між кредитною установою та клієнтом (боржником), включаючи дані щодо погашення кредиту, рекомендуємо врегулювати у відповідному договорі про надання кредиту. Крім того, у частині п'ятій статті 31 Закону України "Про платіжні послуги" (далі – Закон про платіжні послуги) визначено, що після виконання платіжної операції надавач платіжних послуг отримувача зобов'язаний надати отримувачу у спосіб, визначений договором, інформацію, зокрема відомості, які дають змогу отримувачу ідентифікувати виконану платіжну операцію, інформацію про платника та інші відомості, що супроводжують платіжну інструкцію. Водночас звертаємо увагу, що відповідно до вимог статті 55 Закону про платіжні послуги ім'я власника рахунку та номер рахунку / ЕПЗ виключно, без решти необхідних реквізитів для виконання платіжної операції, не є вразливими платіжними даними, а отже, мають відображатися в повному обсязі. Таким чином, вважаємо, що <u>кредитна установа в разі співпраці з надавачами платіжних послуг</u> може передбачити в договорі з такими надавачами платіжних послуг потребу отримання інформації, що дає змогу ідентифікувати платника, включаючи дані про номер і власника ЕПЗ, за допомогою якого ініціюється платіжна операція з метою погашення заборгованості за кредитом. Разом з тим зазначена в статті 55 Закону про платіжні послуги норма не звільняє суб'єктів, які обробляють такі дані, від виконання обов'язків із захисту персональних даних, передбачених Законом України "Про захист персональних даних". Частиною першою статті 66 Закону про платіжні послуги визначено, що небанківські НПП зобов'язані затвердити та дотримуватися внутрішніх правил щодо ефективного зниження та контролю за операційними ризиками, кіберризики та ризиками безпеки, пов'язаними з наданням платіжних послуг (виконанням платіжних операцій).
---	--

	рахунку та номер рахунку / платіжної картки в кожному випадку (за кожною операцією), чи передбачаються в майбутньому внесення змін у законодавство України та/або зміни в підходах НПП, зокрема єдиного механізму для всіх учасників передачі таких відомостей кредитними установами у всіх (без винятку) випадках?	Так, вимоги та заходи щодо забезпечення захисту інформації, кіберзахисту та інформаційної безпеки у сфері надання платіжних послуг та контроль за їх виконанням визначені в Положенні про захист інформації та кіберзахист учасниками платіжного ринку, затверджене постановою Правління Національного банку України від 19.05.2021 № 43 (зі змінами). Крім того, НПП зобов'язані запровадити систему захисту інформації, що має забезпечувати безперервний захист інформації про виконання платіжних операцій та індивідуальної облікової інформації на всіх етапах її формування, обробки, передавання та зберігання відповідно до частини першої статті 67 Закону про платіжні послуги. Ураховуючи зазначене, укладений договір між кредитною установою та НПП щодо надання (отримання) необхідної інформації не може нівелювати обов'язки сторін щодо дотримання вимог законодавства України та вимог платіжних систем, установлених до їх суб'єктів, зокрема в частині дотримання відповідних стандартів безпеки та захисту інформації
26	Ліміти 40 тисяч гривень (на місяць) / 400 тисяч гривень (на рік) для небанківських фінансових установ та 400 тисяч гривень (на місяць) / 400 тисяч гривень (на рік) (на період воєнного стану) для банків. Просимо Національний банк надати роз'яснення щодо таких питань: чи не порушують права, надані банківським установам на період воєнного стану, принципу паритету: рівності та недискримінації між банками та іншими учасниками фінансового ринку (зокрема, порівняно з небанківськими фінансовими установами), які не були уповноважені схожими правами, як банки? Чи передбачаються в майбутньому наділення небанківських фінансових установ правами, схожими як для банківських установ, які вже діють (зокрема збільшення сум за підпунктами 2 та 3 пункту 32 додатка 2 до Положення № 107 на період воєнного стану), шляхом унесення відповідних змін у законодавство України?	Ліміти, про які йдеться в питанні, застосовуються <u>для спрощених способів верифікації клієнтів СПФМ</u>. Так, для використання спрощених способів верифікації, визначених у пункті 31 додатка 2 до Положення № 107, Національний банк запровадив у пункті 32 додатка 2 до Положення № 107 додаткові вимоги – “запобіжники”, за умови одночасного дотримання яких можливе застосування установою спрощених способів верифікації. Наразі Національний банк не вбачає підстав для перегляду встановлених у пункті 32 додатка 2 до Положення № 107 граничних сум лімітів. <u>Водночас зазначаємо, що установа має право здійснювати верифікацію клієнта “повноцінними” методами, визначеними в додатку 2 до Положення № 107 (які не передбачають дотримання умов, наведених у пункті 32 додатка 2 до Положення № 107)</u>

27	Якими є критерії та індикатори, що дають змогу фінансовій установі чітко розрізняти типові та нетипові для клієнта фінансові операції?	Відповідно до пункту 23 розділу III Положення № 107 внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ принаймні мають містити <u>порядок</u> виявлення критеріїв ризику ВК/ФТ та індикаторів підозрілості фінансових операцій. Порядок – чітка послідовність дій певного процесу із зазначенням способів, форм, строків (термінів) ужиття працівниками установи цих дій, визначена у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ (підпункт 32 пункту 5 розділу I Положення № 107). Критерії ризиків визначаються установою <u>самостійно</u> з урахуванням критеріїв ризиків, установлених Національним банком у додатку 18 до Положення № 107, типологічних досліджень СУО, результатів національної оцінки ризиків, а також рекомендацій Національного банку (пункт 42 розділу IV Положення № 107). Установа <u>самостійно</u> розробляє перелік індикаторів підозрілості фінансових операцій з урахуванням індикаторів, зазначених у додатку 19 до Положення № 107, типологічних досліджень СУО та рекомендацій Національного банку у сфері ПВК/ФТ (пункт 7 додатка 14 до Положення № 107). Таким чином, установа у своїх внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ встановлює порядок виявлення критеріїв ризику ВК/ФТ та індикаторів підозрілості фінансових операцій, які установа розробляє самостійно, у тому числі з урахуванням адекватних кількісних та/або якісних характеристик, що дають змогу визначити типові чи нетипові фінансові операції клієнта. Наголошуємо, що індикатори підозрілості (їх кількісні та якісні межі) мають бути визначені з метою їх практичного застосування та не носити формальний характер
28	Яким чином правильно поєднувати кількісні та якісні індикатори під час визначення ризик-профілю клієнта?	Відповідно до пункту 23 розділу III Положення № 107 внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ принаймні мають містити <u>порядок</u> виявлення критеріїв ризику ВК/ФТ та <u>індикаторів підозрілості фінансових операцій</u>. Порядок – чітка послідовність дій певного процесу із зазначенням способів, форм, строків (термінів) ужиття працівниками установи цих дій, визначена у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ (підпункт 32 пункту 5 розділу I Положення № 107). Відповідно до пункту 7 додатка 14 до Положення № 107 установа <u>самостійно</u> розробляє <u>перелік індикаторів підозрілості фінансових операцій з урахуванням</u>

		індикаторів, зазначених у додатку 19 до Положення № 107, типологічних досліджень СУО та рекомендацій Національного банку у сфері ПВК/ФТ. Установа, розробляючи індикатори підозрілості фінансових операцій, визначає кількісні межі для тих індикаторів, які містять кількісні характеристики (зокрема “істотне збільшення”, “великі обсяги”, “регулярно”). Наголошуємо, що такі кількісні межі мають бути визначені з метою їх практичного застосування та не носити формальний характер. Таким чином, установа у своїх внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ встановлює порядок виявлення кількісних та якісних індикаторів підозрілості фінансових операцій, які установа розробляє самостійно, у тому числі з урахуванням адекватних кількісних та/або якісних характеристик, а також з урахуванням специфіки діяльності установи
29	Які вимоги до належного документування та обґрунтування присвоєння високого або низького ризику, якщо клієнт надавав пояснення, що в нього немає жодної інформації для підтвердження / спростування відповідного критерію ризику?	Згідно з вимогами Положення № 107: установа зобов’язана здійснювати оцінку / переоцінку ризиків, у тому числі притаманних її діяльності, документувати їх результати (пункт 62 розділу IV Положення № 107); установа документує процес застосування ризик-орієнтованого підходу таким чином, щоб бути здатною продемонструвати його суть, прийняті установою рішення під час його застосування та обґрунтованість таких рішень (пункт 33 розділу IV Положення № 107). Крім того, застосування ризик-орієнтованого підходу (у тому числі документування всіх вжитих установою заходів щодо застосування ризик-орієнтованого підходу) здійснюється в порядку, визначеному внутрішніми документами з питань фінансового моніторингу установи (згідно з частиною другою статті 7 Закону про ПВК/ФТ). Зважаючи на зазначені вище норми, на думку Національного банку, під належним документуванням присвоєння клієнту певного рівня ризику слід розуміти документально оформлене та обґрунтоване рішення за результатами оцінки / переоцінки ризиків у відповідності з порядком, установленим у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ. Обґрунтуванням для прийняття рішення про встановлення клієнту певного рівня ризику є документи / копії документів / інформація, на підставі яких установа виявила щодо клієнта певні критерії ризику чи спростувала їх.

		Також звертаємо увагу, що згідно з пунктом 58 розділу IV Положення № 107 установа, у разі відсутності критеріїв ризику і відсутності підозр, установлює низький ризик стосовно ділових відносин з клієнтами, які користуються послугами установи з низьким рівнем ризику ВК/ФТ (наприклад, фінансові операції стосуються переважно оплати комунальних послуг, іншої звичайної діяльності населення)
30	Яким чином співвідносити ризик-профіль установи з ризик-профілями клієнтів та ризиками окремих фінансових операцій, ураховуючи, що детальних вимог у Постанові № 107 немає?	Установа має визначити у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ порядок здійснення оцінки / переоцінки ризик-профілю установи та ризик-профілю клієнтів і вжиття заходів з метою мінімізації ризиків ВК/ФТ. Зокрема установа здійснює оцінку власного ризик-профілю з урахуванням специфіки своєї діяльності й факторів відповідно до пункту 36 розділу IV Положення № 107. Так, під час оцінки ризик-профілю установа має здійснювати аналіз ризиків ВК/ФТ щодо всіх послуг / продуктів, а не лише окремих, які установа вважає такими, що мають / можуть мати підвищені ризики ВК/ФТ. Крім того, під час оцінки ризик-профілю установи також має враховуватися характеристика клієнтської бази установи, зокрема з огляду на кількість клієнтів установи відповідно до типів клієнтів (фізичні / юридичні особи, фізичні особи-підприємці, резидентність клієнтів), їхніх рівнів ризику, належності до РЕР; тривалості ділових відносин з ними; щодо юридичних осіб – ураховується строк, який минув з дати державної реєстрації, основні види діяльності клієнтів тощо. Під час оцінювання каналів та способів надання послуг має враховуватися використання установою методів віддаленої ідентифікації та верифікації клієнтів, агентів та інструменту покладання (отримання інформації від третьої особи) для здійснення НПК. Також у процесі оцінювання ризик-профілю установи до уваги повинні братися географічні ризики, канали / способи надання (отримання) послуг. Так, географічний ризик доцільно оцінювати з огляду на наявність географічних критеріїв ризику стосовно клієнтів установи з урахуванням держави (території) їх резидентності, громадянства, реєстрації, місцезнаходження клієнта, його КБВ та ключових контрагентів клієнта, країн, до / з яких здійснюються перекази / надходять кошти.

		Установа під час визначення свого ризик-профілю зобов'язана також урахувати наявність і характер санкцій, які до неї застосовані (пункт 41 розділу IV Положення № 107). Разом з тим установа повинна постійно вживати заходів для підтримання в актуальному стані (включно зі здійсненням переоцінки рівня ризику за потреби) власного ризик-профілю: у разі зміни бізнес-моделі, упровадження нових продуктів або послуг, зміни ризику ВК/ФТ стосовно наявних продуктів або послуг, змін у клієнтській базі, каналів та способів надання послуг. Відповідно до вимог пункту 45 розділу IV Положення № 107 ризик-апетит установи має визначатися на підставі оцінки ризиків ВК/ФТ, притаманних його діяльності, тобто за результатами здійснення оцінки ризик-профілю установи. Таким чином, результати оцінки ризик-профілю установи мають бути базою для подальшого визначення ризик-апетиту. Після оцінки ризик-профілю та визначення продуктів / послуг, які мають підвищений / високий ризик використання послуг установи для ВК/ФТ, установа визначає стосовно них ризик-апетит, ураховуючи достатність у нього ресурсів (у тому числі достатність налаштувань системи автоматизації, кількість кваліфікованого персоналу) для управління ризиками ВК/ФТ та здійснення своєї діяльності в межах вимог / з дотриманням вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ. Крім того, установа повинна визначати кількісні та якісні величини ризику ВК/ФТ свого ризик-апетиту (схильності до ризику) у сфері ПВК/ФТ, що ґрунтуються на показниках клієнтської бази установи, з урахування продуктів / послуг та каналів / способів надання (отримання) послуг. Також звертаємо увагу, що виконавчий орган (якщо виконавчий орган колегіальний) / керівник установи не рідше одного разу на рік розглядає результати оцінки ризик-профілю установи, затверджує відповідне рішення за результатами такого розгляду та доводить до відома відповідального працівника установи для його подальшого виконання
31	Якими є вимоги до належного документування та обґрунтування рішення фінансової установи про спростування окремих критеріїв ризику за клієнтом, ураховуючи, що законодавство України не містить чітких вказівок щодо вимог до такого обґрунтування?	Питання подібне питанню № 29. Згідно з вимогами Положення № 107: установа зобов'язана здійснювати оцінку / переоцінку ризиків, у тому числі притаманних її діяльності, документувати їх результати (пункт 62 розділу IV Положення № 107);

		установа документує процес застосування ризик-орієнтованого підходу таким чином, щоб бути здатною продемонструвати його суть, прийняті установою рішення під час його застосування та обґрунтованість таких рішень (пункт 33 розділу IV Положення № 107). Водночас застосування ризик-орієнтованого підходу (у тому числі документування всіх вжитих установою заходів щодо застосування ризик-орієнтованого підходу) здійснюється в порядку, визначеному внутрішніми документами з питань фінансового моніторингу установи (згідно з частиною другою статті 7 Закону про ПВК/ФТ). Порядок виявлення критеріїв ризику установка також встановлює у своїх внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ (згідно з пунктом 23 розділу III Положення № 107)
32	Якими є критерії, за якими Національний банк оцінює обґрунтованість та повноту розробленої установою методології оцінки ризик-профілю-установи у сфері ПВК/ФТ, ураховуючи, що нормативна база не містить уніфікованих методологій та критеріїв для її формування?	Установа має визначити у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ <u>порядок здійснення оцінки / переоцінки ризик-профілю установи та ризик-профілю клієнтів і вжиття заходів з метою мінімізації ризиків ВК/ФТ.</u> Порядок – чітка послідовність дій певного процесу із зазначенням способів, форм, строків (термінів) ужиття працівниками установи цих дій, визначена у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ. Установа здійснює оцінку власного ризик-профілю <u>з урахуванням специфіки своєї діяльності й таких факторів:</u> 1) характеру та масштабу діяльності установи; 2) джерел фінансування бізнесу (власні або залучені кошти); 3) продуктів та послуг, що надаються установою; 4) видів клієнтів та їх ризик-профілю; 5) географічного розташування установи, географічного розташування держави реєстрації клієнтів або установ, через які установка здійснює передавання (отримання) активів; 6) каналів / способів надання (отримання) послуг; 7) контрагентів, за участю яких установка проводить дії з активами; 8) інших значущих факторів, пов'язаних із діяльністю установи. Під час оцінки ризик-профілю установка має здійснювати аналіз ризиків ВК/ФТ щодо всіх послуг / продуктів, а не лише окремих, які установка вважає такими, що мають / можуть мати підвищені ризики ВК/ФТ.

		Характеристика клієнтської бази установи також має враховуватися під час оцінки ризик-профілю установи, зокрема з огляду на кількість клієнтів установи відповідно до типів клієнтів (фізичні / юридичні особи, фізичні особи-підприємці, резидентність клієнтів), їхніх рівнів ризику, належності до РЕР; тривалості ділових відносин з ними; щодо юридичних осіб – урахується строк, який минув з дати державної реєстрації, основні види діяльності клієнтів тощо. Під час оцінювання каналів та способів надання послуг має враховуватися використання установою методів віддаленої ідентифікації та верифікації клієнтів, агентів та інструменту покладання (отримання інформації від третьої особи) для здійснення НПК. Також під час оцінювання ризик-профілю установи до уваги повинні братися географічні ризики, канали / способи надання (отримання) послуг. Так, географічний ризик доцільно оцінювати з огляду на наявність географічних критеріїв ризику стосовно клієнтів установи з урахуванням держави (території) їх резидентності, громадянства, реєстрації, місцезнаходження клієнта, його КБВ та ключових контрагентів клієнта, країн, до / з яких здійснюються перекази / надходять кошти. Установа під час визначення свого ризик-профілю зобов'язана також урахувати наявність і характер санкцій, які до неї застосовані (пункт 41 розділу IV Положення № 107). Установа повинна постійно вживати заходів для підтримання в актуальному стані (включно зі здійсненням переоцінки рівня ризику за потреби) власного ризик-профілю: у разі зміни бізнес-моделі, упровадження нових продуктів або послуг, зміни ризику ВК/ФТ стосовно наявних продуктів або послуг, змін у клієнтській базі, каналів та способів надання послуг. Отже, установа під час здійснення оцінки власного ризик-профілю має враховувати вищенаведені фактори <u>відповідно до специфіки своєї діяльності</u>. <u>Оцінка обґрунтованості та повноти розробленої установою методології оцінки ризик-профілю установи у сфері ПВК/ФТ здійснюється Національним банком під час здійснення нагляду за установою у встановленому порядку</u>
33	Яким чином Національний банк передбачає взаємозв'язок між ризиком нового продукту та ризик-профілю клієнта, який ним користуватиметься?	Ризик-орієнтований підхід має застосовуватися установою <u>на постійній основі</u> та забезпечувати виявлення, ідентифікацію, оцінку всіх наявних та потенційних <u>ризиків ВК/ФТ, притаманних діяльності установи (ризик-профілю</u>

		установи) та її клієнтам, а також передбачати своєчасне розроблення заходів з управління ризиками ВК/ФТ, їх мінімізації (пункт 32 розділу IV Положення № 107). Відповідно до пункту 36 розділу IV Положення № 107 установа здійснює <u>оцінку власного ризик-профілю</u> з урахуванням специфіки своєї діяльності й таких факторів: 1) характеру та масштабу діяльності установи; 2) джерел фінансування бізнесу (власні або залучені кошти); 3) <u>продуктів та послуг, що надаються установою</u>; 4) <u>видів клієнтів та їх ризик-профілю</u>; 5) географічного розташування установи, географічного розташування держави реєстрації клієнтів або установ, через які установа здійснює передавання (отримання) активів; 6) каналів / способів надання (отримання) послуг; 7) контрагентів, за участю яких установа проводить дії з активами; 8) інших значущих факторів, пов'язаних із діяльністю установи. Таким чином, застосовуючи у своїй діяльності <u>ризик-орієнтований підхід</u>, установа має здійснити оцінку свого власного ризик-профілю та ризик-профілю своїх клієнтів. Здійснюючи <u>оцінку свого ризик-профілю</u>, установа має насамперед оцінити ризики ВК/ФТ, притаманні діяльності установи, та задекларувати заходи з управління такими ризиками з метою їх зниження. Також установа має визначити прийнятний для неї рівень ризику ВК/ФТ. Під час <u>оцінки ризик-профілю клієнта</u> установа має виявити та оцінити ризик ділових відносин з клієнтом або ризик фінансової операції без встановлення ділових відносин та визначити заходи з управління ризиками для їх зниження до прийнятного в межах свого ризик-апетиту
34	Яким чином фінансова установа повинна інтегрувати ризик ВК/ФТ з іншими, пов'язаними ризиками (операційним, репутаційним, правовим) під час розроблення та впровадження нових продуктів, ураховуючи те, що в нормативній базі немає чітких вимог щодо такої інтеграції?	Вимоги щодо системи управління надавача фінансових платіжних послуг, зокрема системи внутрішнього контролю, що включає систему управління ризиками, визначені в Положенні про вимоги до системи управління надавача фінансових платіжних послуг, затверджене постановою Правління Національного банку України від 10.10.2024 № 123 (зі змінами) (далі – Положення № 123).

У підпунктах 127, 128 глави 23 розділу VI Положення № 123 зазначено, що система управління ризиками надавача фінансових платіжних послуг повинна забезпечувати виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, звітування та мінімізацію (зниження до контрольованого рівня) таких суттєвих ризиків, на які наражається надавач фінансових платіжних послуг, як наявні (реалізовані, поточні), так і потенційні (нереалізовані):

1) операційного ризику, включаючи такі складові, як кіберризики та ризики безпеки;

2) комплаєнс-ризиків.

Надавач фінансових платіжних послуг має право розширювати перелік суттєвих видів ризиків, визначений у пункті 127 глави 23 розділу VI Положення № 123, самостійно встановлювати критерії, за якими визначатиметься суттєвість інших видів ризиків діяльності надавача фінансових платіжних послуг, з урахуванням складності, обсягів, видів, характеру здійснюваних надавачем фінансових платіжних послуг операцій, організаційної структури та профілю ризику надавача фінансових платіжних послуг і визначати порядок виявлення таких ризиків.

Відповідно до пункту 133 глави 23 розділу VI Положення № 123 система управління ризиками надавача фінансових платіжних послуг може **передбачати вимірювання ризиків за новими платіжними продуктами** та значними змінами в діяльності надавача фінансових платіжних послуг до початку їх упровадження, включаючи зміни в реалізації платіжних продуктів, зміни в системі управління надавача фінансових платіжних послуг.

Водночас у пункті 174 глави 28 розділу VI Положення № 123 зазначено, що надавач фінансових платіжних послуг в узагальненому звіті про ризики **зобов'язаний розкривати інформацію в розрізі кожного виду ризику** (крім комплаєнс-ризиків), визначеного відповідно до пунктів 127, 128 глави 23 розділу VI Положення № 123, та **обов'язково містити інформацію**, зокрема про **результати вимірювання (оцінки) ризиків за новими продуктами**, значними змінами в діяльності надавача фінансових платіжних послуг.

Крім того, установа як СПФМ зобов'язана забезпечити належну організацію внутрішньої системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу, зокрема для запобігання використанню послуг та продуктів

установи для проведення клієнтами фінансових операцій з метою ВК/ФТ (пункт 6 розділу II Положення № 107).

Установа з метою належної організації внутрішньої системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу повинна вживати заходів, визначених у пункті 7 розділу II Положення № 107, у тому числі **вивчати нові продукти / послуги**, включаючи нові канали продажу, використання або розроблення нових технологій для наявних або нових продуктів з метою належної оцінки притаманних їм ризиків ВК/ФТ та належного контролю за ризиками ВК/ФТ для наявних продуктів / послуг.

Заходи з управління ризиками ВК/ФТ повинні, зокрема, включати **попередній аналіз нових продуктів / послуг** установи з метою виявлення притаманних їм потенційних ризиків ВК/ФТ. Під час зазначеного аналізу установа має враховувати можливість використання продуктів / послуг з метою маскуванню незаконного походження коштів, переказу коштів для фінансування терористичної діяльності, сприяння анонімності учасників фінансової операції (приховування реальних кінцевих отримувачів тих чи інших продуктів та/або послуг) (пункти 37, 64 розділу IV Положення № 107).

Отже, упровадженню установою нових продуктів / послуг має передувати всебічний аналіз та вивчення ризиків, на які наражатиметься установа, а також розроблення (за потреби) дієвих інструментів / механізмів з метою їх мінімізації